

Шевчук Дмитро Олександрович,
курсант 3-го курсу ННІ №1 НАВС
Науковий керівник: Марков М.М.,
професор кафедри оперативно-
розшукової діяльності, кандидат
юридичних наук

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ТА СЛІДЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ В ПРОЦЕСІ ВИЯВЛЕННЯ, ПРИПИНЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Прокурор, слідчий і працівник оперативного підрозділу (оперуповноважений) у своїй діяльності прагнуть досягнення єдиної мети – розкриття злочину та викриття особи, яка його вчинила. При цьому кожен з них діє в рамках своєї компетенції, та, відповідно, використовує різні засоби досягнення бажаного результату – слідчі (розшукові) та негласні слідчі (розшукові) дії й оперативно-розшукові заходи відповідно. Зазвичай у процесі розкриття й розслідування злочину зазначені суб'єкти вимушені діяти спільно, вступати в певні правовідносини, взаємодіяти між собою, виконуючи покладені на них функції щодо боротьби зі злочинністю у складі єдиної правоохоронної системи нашої держави [2].

Беззаперечним є те, що обрання форми взаємодії пов'язано з характером слідчої або оперативно-розшукової ситуації, що склалась у зв'язку з кримінальним провадженням чи ОРС, залежить від слідчого й реалізується за його ініціативою та під його процесуальним контролем [1, с. 111-121].

Більшість вчених виділяють дві форми взаємодії: процесуальну й організаційну (не процесуальну).

До процесуальних форм взаємодії (які регулюються КПК України) відносяться:

1) надання допомоги слідчому при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій (ст.40 КПК України);

2) доручення і вказівки слідчого щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст.40, 246 КПК України);

3) фіксація та передача слідчому (прокурору) результатів проведення негласних слідчих (розшукових) дій (ст. 252 КПК України).

До організаційних (не процесуальних) форм взаємодії (тих, які передбачені відомчими нормативними актами), відносяться:

1) узгоджена діяльність у складі СОГ;

2) погоджене планування спільних негласних слідчих дій;

3) обмін оперативно-значимою інформацією, (зокрема з використанням можливостей криміналістичних та оперативних обліків);

4) спільне використання криміналістичних та оперативно-технічних засобів тощо;

Основною відмінністю зазначених форм є те, що процесуальні форми взаємодії засновані на нормах Кримінального процесуального кодексу, а організаційні є способи зв'язку між слідчим і працівниками уповноважених оперативних підрозділів. Так, «якщо процесуальні форми можна назвати способами співробітництва, то організаційні форми будуть характеризуватися як способи зв'язку. Організаційні форми зв'язку існують поза межами процесуальної діяльності слідчого» [3, ст. 67-68].

Свої особливості має взаємодія слідчого, прокурора, оперативного підрозділу оперативно-технічних заходів на стадії завершення проведення НСРД, фіксації її результатів (складання протоколу, підготовка додатків тощо), використання матеріалів у кримінальному провадженні [5, с. 77].

Здійснення взаємодії між прокурором, слідчим і співробітниками оперативного підрозділу повинно, згідно з положеннями ст. 7 КПК України, відповідати загальним засадам кримінального провадження, до яких, зокрема, відносяться:

- верховенство права;
- законність;
- рівність перед законом і судом;
- повага до людської гідності;
- забезпечення права на свободу та особисту недоторканність;
- недоторканність житла чи іншого володіння особи;
- таємниця спілкування;
- невтручання у приватне життя;
- недоторканність права власності;
- презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини;
- свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів та членів сім'ї.

Так, під час здійснення взаємодії між прокурором, слідчим і співробітниками оперативного підрозділу, останні, відповідно до ст. 9 КПК України, зобов'язані неухильно додержуватися вимог Конституції України, КПК України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, вимог інших актів законодавства. Відповідно до положень ч. 3 ст. 9 КПК України, при здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить КПК України, а у випадках, коли положення КПК України не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, відповідно до ч. 6 ст. 9 КПК України, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені ч. 1 ст. 7 КПК України [2].

Отже, підсумовуючи вищесказане, ми можемо сказати, що дотримання прав та свобод людини під взаємодії оперативних працівників та слідчих в процесі виявлення, припинення та розслідування злочинів є запорукою успіху, а саме, виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили, відшкодування шкоди, яка була завдана даним

правопорушенням та відновлення прав та інтересів громадян, які були порушені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Топчій В. В. Форми взаємодії органів досудового розслідування з оперативними підрозділами МВС України / В.В. Топчій // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. - №1. – С. 111-121.

2. Основи оперативно-розшукової діяльності [Електронний ресурс] http://pidruchniki.com/80188/pravo/vzayemodiya_pidrozdiliv_zdiysnyuyut_operativno-rozshukovu_diyalnist_slidchim_prokurorom.

3. Дубинский А. Я. Взаимодействие следователя с органом дознания / А.Я. Дубинский. – К. : КВШ МВД СССР, 1970. – 134 с.

4. Михаєнко М. М. Кримінальний процес України: [підручник] / М.М. Михаєнко, В.Т. Нор, В.П. Шипіко. – К., 1999. – 639 с.

5. Концідайло О.О., Нагорський Ф. М. Деякі актуальні проблеми в діяльності підрозділів оперативно-технічних заходів щодо виявлення та припинення злочинів / Актуальні проблеми виявлення та припинення злочинів [Текст]: матеріали круглого столу (Київ, 27 листопада 2014) / ред. кол. С.С. Чернявський, М.М. Алексійчук, О.В. Хуторянський, В.Р. Сливенко, П.В. Дерев'янко, В.І. Василичук. – К.: ФОП Кандиба Т.П. 2014. – 75 – 83 с.